
Vīnes deklarācija un rīcības programma

Pasaules Cilvēktiesību konference, Vīne, 1993. gada 14.–25. jūnijs

Pasaules Cilvēktiesību konference,

ņemot vērā, ka cilvēktiesību veicināšana un aizsardzība starptautiskajai sabiedrībai ir prioritārs jautājums un ka šī konference dod unikālu iespēju veikt plašu starptautiskās cilvēktiesību sistēmas un cilvēktiesību aizsardzības mehānisma analīzi, lai stiprinātu un tādējādi veicinātu šo tiesību ievērošanu taisnīgā un līdzsvarotā veidā,

atzīstot un apstiprinot, ka visu cilvēktiesību pamats ir cilvēkam piemītošā cieņa un vērtība un ka cilvēks ir cilvēktiesību un pamatbrīvību galvenais subjekts, un tādēļ viņam ir jābūt galvenajam labuma guvējam un aktīvi jāpiedalās šo tiesību un brīvību īstenošanā,

apliecinot savu uzticību Apvienoto Nāciju Organizācijas un Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas mērķiem un principiem,

atkārtoti apstiprinot Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu 56. pantā ietvertās saistības veikt kopīgas un patstāvīgas darbības, liekot pienācīgu akcentu uz efektīvas starptautiskās sadarbības attīstību, lai panāktu 55. pantā izklāstīto mērķu īstenošanu, t. sk. vispārēju cieņu pret cilvēktiesībām un pamatbrīvībām un to ievērošanu attiecībā uz visiem cilvēkiem,

uzsverot visu valstu pienākumus atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem attīstīt un veicināt cieņu pret visu indivīdu cilvēktiesībām un pamatbrīvībām neatkarīgi no rases, dzimuma, valodas un reliģijas atšķirībām,

atsaucoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu preambulu, īpaši uz apņemšanos no jauna stiprināt ticību pamattiesībām, cilvēka cieņai un vērtībai, vīriešu un sieviešu, lielu un mazu nāciju vienlīdzībai,

atsaucoties arī uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu preambulā izteikto apņemību pasargāt nākamās paaudzes no kara posta, radīt nosacījumus, lai varētu ievērot taisnīgumu un cieņu pret saistībām, kuras izriet no starptautiskiem līgumiem un citiem starptautisko tiesību avotiem, veicināt sociālo progresu un celt dzīves līmeni lielākas brīvības apstākļos, paust toleranci, dzīvot labās kaimiņattiecībās un izmantot starptautiskos mehānismus visu tautu ekonomikas un sociālā progresa veicināšanai,

uzsverot, ka Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, kuras īstenošana ir visu tautu un visu valstu kopīgs uzdevums, ir bijis iedvesmas avots un pamats Apvienoto Nāciju Organizācijas rīcībai, lai veicinātu standartu noteikšanu, kas ietverti spēkā esošajos starptautiskajos cilvēktiesību līgumos, jo īpaši Starptautiskajā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un Starptautiskajā paktā par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām,

ņemot vērā būtiskās pārmaiņas, kas notiek starptautiskajā mērogā, un visu tautu tiekšanos pēc starptautiskas kārtības, kuru pamatā ir principi, kas nostiprināti Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtos, t. sk. cieņas veicināšana un vairošana pret cilvēktiesībām un pamatbrīvībām attiecībā uz visiem cilvēkiem, vienlīdzības un tautu pašnoteikšanās, miera, demokrātijas, taisnīguma, līdztiesības, likumības, plurālisma, attīstības, labāku dzīves apstākļu un solidaritātes principu ievērošana,

paužot dziļu satraukumu par dažādajām diskriminācijas un varmācības formām, kurām tiek pakļautas sievietes visā pasaulē,

atzīstot, ka Apvienoto Nāciju Organizācijas darbība cilvēktiesību jomā būtu jāracionalizē un jāveicina, lai stiprinātu Apvienoto Nāciju Organizācijas mehānismu šajā jomā un panāktu vispārēju cieņu pret starptautisko cilvēktiesību standartu ievērošanu,

ņemot vērā deklarācijas, kas pieņemtas trīs reģionālajās sanāksmēs Tunisā, Sanhosē un Bangkokā, un valstu valdību ieguldījumu un atgādinot starpvaldību un nevalstisko organizāciju priekšlikumus, kā arī pētījumus, ko veikuši neatkarīgie eksperti Pasaules Cilvēktiesību konferences sagatavošanas gaitā,

atbalstot ideju par 1993. gadu kā Starptautisko pasaules pirmiedzīvotāju gadu, kas apstiprinājumu starptautiskās sabiedrības saistības nodrošināt tiem visu cilvēktiesību un pamatbrīvību izmantošanu, kā arī cienīt viņu kultūras un savdabības vērtību un daudzveidību,

atzīstot arī, ka starptautiskajai sabiedrībai jānosaka ceļi un līdzekļi, lai pārvarētu pašreizējās problēmas un risinātu problēmas saistībā ar cilvēktiesību pilnīgu īstenošanu, kā arī novērstu to radītos cilvēktiesību pārkāpumus visā pasaulē,

ņemot vērā mūsu laikmeta garu un šo dienu realitāti, kas liek visām pasaules tautām un visām Apvienoto Nāciju Organizācijas dalībvalstīm veltīt centienus visu cilvēktiesību un pamatbrīvību pilnīgai un vispārējai īstenošanai pasaules mērogā,

pilna apņēmības dot jaunu ieguldījumu starptautiskās sabiedrības pienākumu izpildē, lai panāktu būtisku progresu cilvēktiesību jomā, izmantojot aktīvāku un konsekventāku starptautisku sadarbību un solidaritāti,

svinīgi pieņem Vīnes deklarāciju un rīcības programmu.

I

1. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina visu valstu svēto pienākumu izpildīt savas saistības visu cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanā un aizsardzībā attiecībā uz visiem cilvēkiem saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem, citiem līgumiem cilvēktiesību un starptautisko tiesību jomā. Šo tiesību un brīvību universālā būtība nav apstrīdama.

Šajā saistībā starptautiskai sadarbībai cilvēktiesību jomā ir svarīga nozīme Apvienoto Nāciju Organizācijas mērķu pilnīgai īstenošanai.

Cilvēktiesības un pamatbrīvības piemīt katram cilvēkam kopš dzimšanas; to aizsardzība un veicināšana ir valstu valdību pirmais pienākums.

2. Visām tautām ir tiesības uz pašnoteikšanos. Pamatojoties uz šīm tiesībām, tās brīvi nosaka savu politisko statusu un netraucēti īsteno savu ekonomikas, sociālo un kultūras attīstību.

Ņemot vērā īpašo stāvokli, kāds ir tautām, kuras atrodas koloniālā vai cita veida ārvalstnieku pakļautībā vai ārvalstu okupācijā, Pasaules Cilvēktiesību konference atzīst tautu tiesības veikt jebkuras leģitīmas darbības saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem savu neatņemamo pašnoteikšanās tiesību īstenošanai. Pasaules Cilvēktiesību konference uzskata,

ka pašnoteikšanās tiesību atteikums ir cilvēktiesību pārkāpums, un uzsver šo tiesību efektīvas īstenošanas nozīmi.

Atbilstoši *Deklarācijai par starptautisko tiesību principiem, kas attiecas uz draudzīgām attiecībām un sadarbību starp valstīm saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem*, iepriekš minēto nedrīkst iztulkot kā atļauju vai atbalstu jebkurai rīcībai, ar kuru var pārkāpt vai graut pilnīgi vai daļēji neatkarīgu un suverēnu valstu teritoriālo integritāti un politisko vienotību, kuras ievēro tautu vienlīdzības un pašnoteikšanās principus un kuru valdības to teritorijā pārstāv visu iedzīvotāju intereses bez jebkādas atšķirības.

3. Būtu jāveic efektīvi starptautiski pasākumi, lai garantētu un uzraudzītu cilvēktiesību standartus attiecībā uz tautām, kas atrodas ārvalstu okupācijā, un cilvēktiesību pārkāpumu gadījumā nodrošināt tām efektīvu tiesisku aizsardzību saskaņā ar cilvēktiesību normām un starptautiskām tiesībām, īpaši 1949. gada 14. augusta Ženēvas Konvencija par civilpersonu aizsardzību karadarbības laikā un citām pielietojamām humanitāro tiesību normām.

4. Visu cilvēktiesību un pamatbrīvību sekmēšana un aizsardzība uzskatāma par Apvienoto Nāciju Organizācijas prioritāru uzdevumu atbilstoši tās mērķiem un principiem, jo īpaši starptautiskās sadarbības mērķim. Šo mērķu un principu saistībā visu cilvēktiesību veicināšana un aizsardzība ir starptautiskās sabiedrības tiesiskās intereses. Ņemot vērā iepriekš minēto, institūcijām un specializētām iestādēm, kas saistītas ar cilvēktiesību jautājumiem, arī turpmāk jāpilnveido savas darbības koordinācija, pamatojoties uz starptautisko cilvēktiesību līgumu konsekventu un objektīvu piemērošanu.

5. Visas cilvēktiesības ir universālas, nedalāmas, savstarpēji atkarīgas un savstarpēji saistītas. Starptautiskajai sabiedrībai jāuztver cilvēktiesības vispārēji, uz taisnīga un līdztiesīga pamata, ar vienādiem noteikumiem un pieeju. Kaut arī ir jāņem vērā nacionālā un reģionālā specifika un dažādā vēsturiskā, kultūras un reliģiskajā situācija, valstīm neatkarīgi no savām politiskajām, ekonomikas un kultūras sistēmām ir pienākums veicināt un aizsargāt visas cilvēktiesības un pamatbrīvības.

6. Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmas pūles, lai nodrošinātu vispārēju cieņu pret cilvēktiesībām un pamatbrīvībām un to ievērošanu attiecībā uz visiem cilvēkiem, veicina stabilitāti un labklājību, kas nepieciešama mierīgu un draudzīgu attiecību veidošanai starp tautām, miera un drošības stiprināšanu, kā arī sociālo un ekonomikas attīstību atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem.

7. Cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības procesiem būtu jānotiek saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu mērķiem un principiem un starptautiskajām tiesībām.

8. Demokrātija, attīstība un cieņa pret cilvēktiesībām un pamatbrīvībām ir savstarpēji saistītas un viena otru stiprinošas. Demokrātija pamatojas uz brīvi izteiktu tautas gribu pašai noteikt savu politisko, ekonomikas, sociālo un kultūras sistēmu un tās pilnīgu līdzdalību visās sabiedrības dzīves jomās. Tādēļ cilvēktiesību un pamatbrīvību veicināšanas un aizsardzības procesam kā nacionālajā, tā starptautiskajā mērogā jābūt universālam, un to nedrīkst saistīt ne ar kādiem papildnosacījumiem. Starptautiskajai sabiedrībai jāatbalsta demokrātijas, attīstības, cieņas pret cilvēktiesībām un pamatbrīvībām stiprināšana un veicināšana visā pasaulē.

9. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, ka mazāk attīstītās valstis, no kurām daudzas atrodas Āfrikā, ir uzticīgas demokratizācijas un ekonomikas reformu procesam, un

starptautiskajai sabiedrībai jānodrošina tām atbalsts, lai šo valstu pāreja uz demokrātiju un ekonomikas attīstību būtu veiksmīga.

10. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, ka tiesības uz attīstību, kas paredzētas Deklarācijā par tiesībām uz attīstību, kā universālas un neatņemamas tiesības ir cilvēka pamattiesību integrāla daļa.

Kā noteikts deklarācijā Par tiesībām uz attīstību, cilvēks ir attīstības procesa galvenais subjekts.

Lai arī attīstība veicina visu cilvēktiesību īstenošanu, attīstības trūkumu nedrīkst minēt kā iemeslu, lai attaisnotu ierobežojumus starptautiski atzītām cilvēktiesībām.

Valstīm būtu savstarpēji jāsadarbojas, lai nodrošinātu attīstību un likvidētu šķēršļus attīstībai. Starptautiskajai sabiedrībai jāveicina efektīva starptautiskā sadarbība, lai īstenotu tiesības uz attīstību un likvidētu šķēršļus attīstības ceļā.

Lai nodrošinātu stabilu progresu tiesību uz attīstību īstenošanā, nepieciešamas efektīvas attīstības programmas nacionālajā līmenī, kā arī taisnīgas ekonomiskās attiecības un labvēlīga ekonomikas vide starptautiskajā līmenī.

11. Tiesības uz attīstību būtu jāīsteno, nodrošinot taisnīgu tagadējās un nākamo paaudžu attīstības un vides saglabāšanas vajadzību apmierināšanu. Pasaules Cilvēktiesību konference atzīst, ka nelikumīga toksisko un bīstamo vielu un atkritumu izgāšana rada nopietnus potenciālus draudus katra cilvēka tiesībām uz dzīvību un veselību.

Tādējādi Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas valstis pieņemt un stingri ievērot pastāvošās konvencijas toksisko un bīstamo produktu un atkritumu likvidēšanas jomā un sadarboties šādas nelikumīgas izgāšanas novēršanā.

Katram ir tiesības izmantot zinātniskā progresa un tā praktiskās pielietošanas rezultātus. Pasaules Cilvēktiesību konference atzīmē, ka progress dažās jomās, īpaši biomedicīnā un bioloģijā, kā arī informācijas tehnoloģijās, var negatīvi atsaukties uz cilvēka integritāti, cieņu un tiesībām, un aicina uz starptautisko sadarbību, lai nodrošinātu cilvēktiesību un cieņas pilnīgu ievērošanu šajā vispārējās nozīmes jomā.

12. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina starptautisko sabiedrību veltīt visas pūles tam, lai jaunattīstības valstīm palīdzētu atvieglināt ārējā parāda slogu, lai atbalstītu šo valstu valdību pūles pilnībā īstenot savu tautu ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības.

13. Nepieciešams, lai valstis un starptautiskās organizācijas sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām radītu labvēlīgus apstākļus pilnīgai un efektīvai cilvēktiesību īstenošanai nacionālajā, reģionālajā un starptautiskajā līmenī. Valstīm jānovērš visi cilvēktiesību pārkāpumi un to cēloņi, kā arī jālikvidē šķēršļi šo tiesību īstenošanā.

14. Plaši izplatītās galējās nabadzības pastāvēšana traucē cilvēktiesību pilnīgai un efektīvai īstenošanai; tās tūlītējai atvieglošanai un turpmākai izskaušanai arī nākotnē ir jābūt starptautiskās sabiedrības prioritāram uzdevumam.

15. Cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošana bez jebkādam atšķirībām ir starptautisko cilvēktiesību pamatnorma. Visu rasisma formu un rasu diskriminācijas, ksenofobijas un ar to saistītās neiecietības nekavējoša un vispārēja izskaušana ir starptautiskās sabiedrības prioritārs

uzdevums. Valstu valdībām jāveic efektīvi pasākumi to novēršanai un cīņai ar tiem. Grupas, iestādes, starpvaldību un nevalstiskās organizācijas un atsevišķas personas tiek aicinātas aktivizēt pūles, lai nodrošinātu sadarbību un koordināciju cīņā ar šo ļaunumu.

16. Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta progresu, kas panākts aparteīda likvidēšanā, un aicina starptautisko sabiedrību un Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmu atbalstīt šo procesu.

Pasaules Cilvēktiesību konference izsaka nožēlu par varmācības aktu turpināšanos, kas vērsti pret aparteīda sistēmas likvidēšanu mierīgiem līdzekļiem.

17. Terorisma akti, metodes un prakse visās to formās un izpausmēs, kā arī to saikne dažās valstīs ar narkotiku tirdzniecību, ir darbības, kas vērstas uz cilvēktiesību, pamatbrīvību un demokrātijas iznīcināšanu, radot draudus valstu teritoriālajai integritātei, drošībai un destabilizējot leģitīmi izveidotās valdības. Starptautiskajai sabiedrībai būtu jāveic pasākumi, lai stiprinātu sadarbību terorisma novēršanā un cīņā ar to.

18. Sieviešu un meiteņu cilvēktiesības ir vispārējo cilvēktiesību neatņemama, integrāla un neatdalāma sastāvdaļa. Pilnīgai un līdztiesīgai sieviešu līdzdalībai politiskajā, pilsoniskajā, ekonomikas, sociālajā un kultūras dzīvē nacionālajā, reģionālajā un starptautiskajā līmenī, kā arī visu ar dzimumu saistīto diskriminācijas formu izskaušanai jābūt starptautiskās sabiedrības prioritāram mērķim.

Ar dzimumu saistīta vardarbība un visas seksuālās uzmākšanās un izmantošanas formas, t. sk. tās, kuru pamatā ir uz kultūru balstīti aizspriedumi un starptautiska tirdzniecība ar sievietēm, nav savienojamas ar cilvēka cieņu un vērtību un ir izskaužamas. Tas sasniedzams, veicot juridiskus pasākumus, kā arī ar nacionāla mēroga rīcību un starptautisko sadarbību tādās jomās kā ekonomikas un sociālā attīstība, izglītība, mātes tiesību nodrošināšana un veselības aizsardzība, kā arī sociālais atbalsts.

Sieviešu cilvēktiesībām būtu jāklūst par Apvienoto Nāciju Organizācijas darbību cilvēktiesību jomā neatņemamu sastāvdaļu, t. sk. visu ar sieviešu tiesībām saistīto cilvēktiesību aktu veicināšanā.

Pasaules Cilvēktiesību konference aicina valstu valdības, iestādes, starpvaldību un nevalstiskās organizācijas aktivizēt savas pūles sieviešu un meiteņu cilvēktiesību aizsardzībā un veicināšanā.

19. Ņemot vērā tiesību veicināšanas un aizsargāšanas nozīmi attiecībā uz personām, kas pieder pie minoritātēm, un šādas veicināšanas un aizsardzības nozīmi to valstu politiskajai un sociālajai stabilitātei, kurās tās dzīvo,

Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina valstu pienākumu nodrošināt, lai personas, kas pieder pie minoritātēm, īstenotu iespējas pilnā mērā un efektīvi izmantot visas cilvēktiesības un pamatbrīvības bez jebkādas diskriminācijas un atbilstoši vienlīdzībai likuma priekšā saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Deklarāciju par to personu tiesībām, kuras pieder pie nacionālām vai etniskām, reliģiskām un lingvistiskām minoritātēm.

Personām, kas pieder pie minoritātēm, ir tiesības izmantot savas kultūras sasniegumus, piekopt savu reliģiju un praktizēt reliģiskos rituālus, kā arī lietot savu dzimto valodu privātajā dzīvē un publiski, brīvi un bez ierobežojumiem un jebkādas diskriminācijas.

20. Pasaules Cilvēktiesību konference atzīst pirmiedzīvotājiem piemītošo pašcieņu un unikālo ieguldījumu sabiedrības attīstībā un plurālisma nodrošināšanā un nepārprotami vēlreiz apstiprina starptautiskās sabiedrības atbalstu to ekonomiskajai, sociālajai un kultūras labklājībai un to tiesībām uz ilgtspējīgas attīstības sasniegumu izmantošanu. Valstīm būtu pienākums nodrošināt pirmiedzīvotāju pilnīgu un brīvu līdzdalību visās sabiedrības dzīves jomās, īpaši jautājumos, kas skar viņu intereses. Ņemot vērā pirmiedzīvotāju tiesību sekmēšanas un aizsardzības nozīmi un šādas sekmēšanas un aizsardzības ieguldījumu to valstu sociālajā un politiskajā stabilitātē, kurās šie cilvēki dzīvo, saskaņā ar starptautiskajām tiesībām valstīm ir pienākums veikt mērķtiecīgas darbības, lai nodrošinātu pirmiedzīvotāju cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, pamatojoties uz vienlīdzību un nediskrimināciju, un atzīt to atšķirīgo identitāšu, kultūras un sociālās organizācijas nozīmi un daudzveidību.

21. Pasaules Cilvēktiesību konference, atbalstot to, ka Konvenciju par bērna tiesībām neilgā laikā ratificējušas liels skaits valstu, un ievērojot, ka bērnu cilvēktiesības atzītas Vispasaules deklarācijā Par bērnu izdzīvošanu, aizsardzību un attīstību un Rīcības plānā, ko pieņēma Pasaules valstu vadītāju sanāsmē par bērniem, aicina dalībvalstis panākt vispārēju šīs konvencijas ratifikāciju līdz 1995. gadam un tās efektīvu īstenošanu, pieņemot visus nepieciešamos likumdošanas, administratīvos un citus pasākumus un piešķirot maksimālus līdzekļus no esošajiem resursiem. Visās darbībās, kas skar bērnus, galvenā uzmanība būtu jāpievērš nediskriminācijai un bērnu interešu nodrošināšanai vislabākajā veidā, pienācīgu nozīmi piešķirot bērnu uzskatiem. Būtu jāstiprina nacionālie un starptautiskie bērnu aizsardzības un aizstāvības mehānismi un programmas, īpaši gādājot par meitenēm, bērniem, kas palikuši bez uzraudzības un bez pajumtes, bērniem, kas ir ekonomiski un seksuāli izmantoti, t. sk. bērnu pornogrāfijā, iesaistīti prostitūcijā vai cietuši orgānu tirdzniecībā, slimajiem bērniem, t. sk. ar iegūtā imūndeficīta sindromu inficētajiem, bēgļu un pārvietoto personu bērniem, ieslodzījuma iestādēs un bruņoto konfliktu zonās esošiem bērniem, kā arī bērniem, kas cietuši badu, sausuma un citus ārkārtas apstākļus. Būtu jāattīsta starptautiskā sadarbība un solidaritāte minētās konvencijas īstenošanas atbalstam, un bērnu tiesībām būtu jāklūst par prioritāti visas Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmas darbībā cilvēktiesību jomā.

Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver arī, ka pilnīgas un harmoniskas personības attīstības nolūkā bērnam būtu jāaug ģimenē, kura attiecīgi ir plašāk aizsargāta.

22. Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai nepieļautu invalīdu diskrimināciju, un nodrošinātu invalīdiem visas cilvēktiesības un pamatbrīvības, t. sk. viņu aktīvu līdzdalību visās sabiedrības dzīves jomās.

23. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, ka ikvienam cilvēkam bez jebkādas atšķirības ir tiesības meklēt un saņemt patvērumu no vajāšanas citās valstīs, kā arī tiesības atgriezties savā valstī. Šajā saistībā tā uzsver, cik liela nozīme ir Vispārējai cilvēktiesību deklarācijai, 1951. gada Konvencijai par bēgļu statusu, tās 1967. gada protokolam un reģionālajiem instrumentiem. Konference izsaka atzinību valstīm, kuras turpina pieņemt un izvietot savā teritorijā lielu skaitu bēgļu, kā arī atzinību Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojam par nopietno nodošanos savu uzdevumu pildīšanai. Tā izsaka atzinību arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Palīdzības un darba aģentūrai Palestīnas bēgļiem Tuvajos Austrumos.

Pasaules Cilvēktiesību konference atzīst, ka rupjie cilvēktiesību pārkāpumi, t. sk. bruņoto konfliktu gaitā notikušie, ietilpst to daudzo un sarežģīto faktoru kopumā, kuru rezultātā notiek cilvēku pārvietošana.

Pasaules Cilvēktiesību konference atzīst, ka, ņemot vērā vispārējās bēgļu krīzes sarežģīto būtību, un saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem attiecīgajiem starptautiskajiem instrumentiem, starptautisko solidaritāti un sloga sadalīšanas tendenci nepieciešama vispārēja un ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos pilnvarām saskaņota starptautiskās sabiedrības pieeja sadarbībai un centieniem koordinācijai ar attiecīgām valstīm un organizācijām. Tai būtu jāaptver stratēģijas izstrāde bēgļu un citu pārvietoto personu kustības pamatcēloņu un seku likvidācijai, ārkārtējās gatavības un reaģēšanas mehānismu stiprināšana, efektīvas aizsardzības un palīdzības sniegšana, ņemot vērā sieviešu un bērnu īpašās vajadzības, kā arī ilgtermiņa risinājumu panākšana, galvenokārt, dodot priekšroku cieņpilnai un drošai brīvprātīgai repatriācijai, t. sk. tādu risinājumu panākšana, kurus pieņemušas starptautiskās konferences bēgļu jautājumos. Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver valstu atbildību, īpaši attiecībā uz bēgļu izcelsmes valstīm.

Ņemot vērā šo vispārējo pieeju, Pasaules Cilvēktiesību konference, t. sk. izmantojot starpvaldību un humānās palīdzības organizācijas, uzsver, cik svarīgi ir pievērst īpašu uzmanību jautājumiem, kas skar valsts iekšienē pārvietotās personas, un rast ilgtermiņa risinājumus, t. sk. šo personu brīvprātīgu un drošu atgriešanos un rehabilitāciju.

Atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem un humanitāro tiesību normām un principiem Pasaules Cilvēktiesību konference arvien uzsver, cik svarīgi ir sniegt humāno palīdzību visās stihiskās nelaimēs un cilvēka izraisītās katastrofās cietušajiem.

24. Liela vērība ir jāpievērš cilvēktiesību veicināšanai un aizsardzībai attiecībā uz personām, kuras pieder neaizsargātām grupām, t. sk. migrējošiem darba ņēmējiem, visu diskriminācijas formu izskaušanai, kā arī spēkā esošo cilvēktiesību aktu stiprināšanai un efektīvai īstenošanai. Valstīm ir pienākums izstrādāt un īstenot pienācīgus pasākumus nacionālajā līmenī, īpaši izglītības, veselības un sociālā atbalsta jomā, lai veicinātu un aizsargātu to personu tiesības, kas pieder iedzīvotāju neaizsargātām grupām, un nodrošinātu to personu līdzdalību, kuras ir ieinteresētas rast risinājumu savām problēmām.

25. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, ka galējā nabadzība un sociālā izolācija veido cilvēka cieņas pārkāpumu un ka nepieciešams steidzami iegūt labākas zināšanas par galējo nabadzību un tās cēloņiem, t. sk. tiem, kas saistīti ar attīstības problēmu, lai veicinātu nabadzīgāko iedzīvotāju cilvēktiesības, pārvarētu galējo nabadzību un sociālo izolāciju un sekmētu sociālā progresu sasniegumu izmantošanu. Ir būtiski, lai valstis stimulētu nabadzīgāko iedzīvotāju līdzdalību lēmumu pieņemšanu kopienās, kurās tie dzīvo, veicinātu cilvēktiesības un centienus apkarot galējo nabadzību.

26. Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta progresu, kas panākts dinamiskajā un mainīgajā cilvēktiesību aktu kodifikācijā, un aicina panākt cilvēktiesību līgumu vispārēju ratifikāciju. Visas valstis tiek aicinātas pievienoties šiem starptautiskajiem līgumiem un pēc iespējas atturēties no atrunu izmantošanas.

27. Katrai valstij būtu jāizveido efektīva tiesisko līdzekļu sistēma sūdzību izskatīšanai un pārkāpumu novēršanai cilvēktiesību jomā. Tiesībsargāšanas sistēmai, t. sk. tiesībsargājošām institūcijām un prokuratūrai, un jo īpaši neatkarīgām tiesām un advokatūrai, pilnīgā saskaņā ar

piemērojamiem standartiem, kuri ietverti starptautiskajos cilvēktiesību aktos, ir svarīga nozīme cilvēktiesību pilnīgā īstenošanā bez jebkādas diskriminācijas, un bez tām nav iedomājami demokrātijas un ilgtspējīgas attīstības procesi. Šajā saistībā nepieciešams pienācīgi finansēt tiesībsargājošās institūcijas, un starptautiskajai sabiedrībai šiem mērķiem ir jāpalielina tehniskās un finansiālās palīdzības apjoms. Apvienoto Nāciju Organizācijai pirmām kārtām jāizmanto konsultatīvo pakalpojumu speciālās programmas stipras un neatkarīgas tiesībsardzības sistēmas nodrošināšanai.

28. Pasaules Cilvēktiesību konference pauž satraukumu par masveidīgajiem cilvēktiesību pārkāpumiem, īpaši genocīda, "etniskās tīrīšanas" un karadarbības apstākļos notiekošu sistemātisku sieviešu izvarošanu veidā, kas rada bēgļu un pārvietoto personu masveidīgu plūsmu. Principiāli nosodot šo atbaidošo praksi, konference atkārtoti aicina sodīt šādos noziegumos vainīgās personas un nekavējoties pārtraukt šādu praksi.

29. Pasaules Cilvēktiesību konference ir dziļi nobažījusies par to, ka visos pasaules reģionos turpinās cilvēktiesību pārkāpumi, kuros tiek ignorēti starptautiskajos cilvēktiesību aktos un starptautiskajās humanitārajās tiesībās paredzētie standarti, kā arī par to, ka trūkst pietiekamu un efektīvu cietušo tiesiskās aizsardzības līdzekļu.

Pasaules Cilvēktiesību konference ir dziļi nobažījusies par cilvēktiesību pārkāpumiem bruņoto konfliktu laikā, kas skar civiliedzīvotājus, īpaši sievietes, bērnus, gados vecākus cilvēkus un invalīdus. Šajā saistībā konference aicina valstis un visas puses, kas iesaistītas bruņotajos konfliktos, stingri ievērot starptautisko humanitāro tiesību normas, kas izklāstītas 1949. gada Ženēvas konvencijās, citas normas un starptautisko tiesību principus, kā arī starptautiskajās konvencijās paredzētos cilvēktiesību aizsardzības minimālos standartus.

Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina cietušo tiesības saņemt humanitāro organizāciju palīdzību, kas paredzēta 1949. gada Ženēvas konvencijās un citos attiecīgos starptautisko humanitāro tiesību aktos, un aicina nodrošināt drošu un savlaicīgu pieeju šādai palīdzībai.

30. Pasaules Cilvēktiesību konference izsaka satraukumu un nosodījumu par rupjiem un sistemātiskiem cilvēktiesību pārkāpumiem un situācijām, kas rada nopietnus šķēršļus visu cilvēktiesību pilnīgai īstenošanai un kas notiek visās pasaules daļās. Šie pārkāpumi un šķēršļi ietver spīdzināšanu, cietsirdīgu, necilvēcīgu un godu un cieņu pazemojošu izturēšanos vai sodīšanu, grupveida un patvaļīgu nāvessodu izpildīšanu, cilvēku pazušanu, patvaļīgu aizturēšanu, visu veidu rasismu, rasu diskrimināciju un aparteīdu, ārvalstu okupāciju un ārvalstnieku dominēšanu, ksenofobiju, nabadzību, badu un citus ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību aizliegumus, reliģisko neiecietību, terorismu, sieviešu diskrimināciju un tiesiskuma trūkumu.

31. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina valstis atturēties no jebkuriem vienpusējiem pasākumiem, kas neatbilst starptautiskajām tiesībām un Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem, kas rada šķēršļus tirdzniecībai starp valstīm un apgrūtina Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā un starptautiskos cilvēktiesību līgumos izklāstīto cilvēktiesību īstenošanu pilnā apmērā, īpaši katra cilvēka tiesības uz dzīves līmeni, kas pienācīgi nodrošina viņa veselību un labklājību, t. sk. iztiku un medicīnisko palīdzību, mājokli un nepieciešamos sociālos pakalpojumus. Pasaules Cilvēktiesību konference apstiprina, ka nav pieļaujams izmantot pārtikas pieejamību kā politiskā spiediena instrumentu.

32. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, ka ir svarīgi nodrošināt universālu, objektīvu un neselektīvu cilvēktiesību jautājumu izskatīšanu.

33. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, ka saskaņā ar Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju, Starptautisko paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām un citiem starptautiskiem līgumiem cilvēktiesību jomā valstīm ir pienākums nodrošināt, lai izglītības mērķis būtu stiprināt cieņu pret cilvēktiesībām un pamatbrīvībām. Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver, ka īpaša uzmanība jāpievērš cilvēktiesību priekšmeta iekļaušanai mācību programmās un aicina valstis to īstenot praksē. Izglītībai būtu jāveicina savstarpēja sapratne, tolerance, miers un draudzīgas attiecības starp tautām un visām rasu un reliģiskajām grupām un jāsekmē Apvienoto Nāciju Organizācijas darbību attīstība šo mērķu sasniegšanai. Tādējādi izglītībai cilvēktiesību jomā un atbilstošai teorētiskās un praktiskās informācijas izplatīšanai ir svarīga nozīme visu cilvēku, bez jebkādam rasu, dzimuma, valodas un reliģiskām atšķirībām, cilvēktiesību veicināšanā un ievērošanā, un šī ievirze būtu jāatspoguļo izglītības politikā kā nacionālajā, tā arī starptautiskajā līmenī. Pasaules Cilvēktiesību konference atzīmē, ka resursu nepietiekamība un pienācīgas organizatoriskās struktūras trūkums var apgrūtināt šo mērķu tūlītēju īstenošanu.

34. Būtu jāaktivizē palīdzības sniegšana valstīm pēc to lūguma, lai radītu apstākļus, kuros katrs cilvēks varētu izmantot vispārējās cilvēktiesības un pamatbrīvības. Valstu valdības, Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēma, kā arī citas daudzpusējās organizācijas tiek aicinātas ievērojami palielināt resursus programmām, kuru mērķis izveidot un stiprināt nacionālo likumdošanu, valsts iestādes un attiecīgo infrastruktūru, kas nodrošina tiesiskumu un demokrātiju, palīdzību vēlēšanās, izpratnes veidošanu par cilvēktiesībām, izmantojot apmācību, mācības un izglītošanu, tautas masu līdzdalību un pilsonisko sabiedrību.

Būtu jāstiprina Cilvēktiesību centra pārziņā esošās konsultatīvo pakalpojumu un tehniskās sadarbības programmas, kā arī jāuzlabo to efektivitāte un pārredzamība, lai tādējādi tās kļūtu par svarīgu ieguldījumu cieņas stiprināšanā pret cilvēktiesībām. Valstis tiek aicinātas palielināt savu ieguldījumu šajās programmās, veicinot lielāku asinājumu piešķiršanu no Apvienoto Nāciju Organizācijas budžeta, kā arī veicot brīvprātīgas iemaksas.

35. Apvienoto Nāciju Organizācijas visaptverošai un efektīvai darbībai cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības jomā ir jāatspoguļo lielā nozīme, kas cilvēktiesībām piešķirta Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtos un Apvienoto Nāciju Organizācijas darbību prasībām cilvēktiesību jomā, kā pilnvarojušas dalībvalstis. Šajā nolūkā Apvienoto Nāciju Organizācijas darbībai cilvēktiesību jomā būtu jāpiešķir lielāki līdzekļi.

36. Pasaules Cilvēktiesību konference apstiprina, ka cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības valsts iestādēm, īpaši konsultatīvās kompetences jomā attiecībā uz kompetentajām iestādēm, ir būtiska un konstruktīva nozīme cilvēktiesību sekmēšanā un aizsardzībā, cilvēktiesību pārkāpumu novēršanā, informācijas izplatīšanā un izglītošanā cilvēktiesību jautājumos.

Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta valsts iestāžu veidošanu un stiprināšanu, ņemot vērā "Principus attiecībā uz nacionālo institūciju statusu", un atzīst katras valsts tiesības izvēlēties tādas struktūras, kuras vispilnīgāk atbilst tās konkrētajām vajadzībām nacionālajā līmenī.

37. Reģionālajiem mehānismiem ir prioritāra nozīme cilvēktiesību veicināšanā un aizsardzībā. Tiem būtu jāstiprina starptautiskos cilvēktiesību aktos ietvertie vispārējie cilvēktiesību

standarti, kā arī jānodrošina to aizsardzība. Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta pasākumus šo mehānismu stiprināšanai un to efektivitātes paaugstināšanai un tajā pašā laikā pievērš uzmanību sadarbības nozīmīgumam Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā.

Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti uzsver nepieciešamību izveidot reģionālos un apakšreģionālos mehānismus cilvēktiesību veicināšanai un aizsardzībai tur, kur to vēl nav.

38. Pasaules Cilvēktiesību konference atzīst nevalstisko organizāciju svarīgo nozīmi visu cilvēktiesību veicināšanā un humanitārajā darbībā nacionālajā, reģionālajā un starptautiskajā līmenī. Pasaules Cilvēktiesību konference augstu vērtē to ieguldījumu sabiedrības izpratnes veicināšanā cilvēktiesību jautājumos, izmantojot izglītošanu, apmācību un pētījumus šajā jomā, un visu cilvēktiesību un pamatbrīvību veicināšanā un aizsardzībā. Atzīstot, ka galvenā atbildība standartu iedibināšanā jāuzņemas valstij, konference tajā pašā laikā augstu vērtē nevalstisko organizāciju ieguldījumu šajā procesā. Šajā ziņā Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver, cik svarīgi ir turpināt dialogu un sadarbību starp valstu valdībām un nevalstiskajām organizācijām. Nevalstiskajām organizācijām un to dalībniekiem, kuri aktīvi nodarbojas ar cilvēktiesību jautājumiem, jāizmanto tiesības un brīvības, kas atzītas Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā, kā arī valstu tiesību aktos paustā aizsardzība. Šīs tiesības un brīvības nav pieļaujams izmantot pretēji Apvienoto Nāciju Organizācijas mērķiem un principiem. Nevalstiskajām organizācijām jāizmanto tiesības brīvi darboties cilvēktiesību jomā atbilstoši valstu tiesību aktiem un Vispārējai cilvēktiesību deklarācijai bez jebkādiem ierobežojumiem.

39. Uzsverot objektīvas un atbildīgas informācijas nozīmi cilvēktiesību un humanitārajos jautājumos, Pasaules Cilvēktiesību konference mudina, lai procesos vairāk iesaistītos masu informācijas līdzekļi, kuru brīvība un aizsardzība garantējama atbilstoši attiecīgās valsts tiesību aktiem.

II

A.

Cilvēktiesību jomas koordinācijas pilnveidošana Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā

1. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka pastiprināt cilvēktiesību un pamatbrīvību koordināciju Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā. Šajā saistībā Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas Apvienoto Nāciju Organizācijas institūcijas, organizācijas un specializētās iestādes, kuras darbojas cilvēktiesību jomā, sadarboties savas rīcības stiprināšanas, racionalizācijas un sakārtošanas nolūkā, rēķinoties ar nepieciešamību novērst nevajadzīgu dublēšanos. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāram, lai Apvienoto Nāciju Organizācijas attiecīgo institūciju un specializēto iestāžu augsta līmeņa amatpersonas ikgadējās sanāksmēs papildus savas darbības koordinēšanai novērtētu arī savas politikas un stratēģijas ietekmi uz cilvēktiesībām.

2. Turklāt Pasaules Cilvēktiesību konference aicina reģionālās organizācijas, vadošās starptautiskās un reģionālās finanšu iestādes un iestādes, kuru kompetencē ir attīstības jautājumi, novērtēt arī savas politikas un programmu ietekmi uz visu cilvēktiesību izmantošanu.

3. Pasaules Cilvēktiesību konference atzīst, ka attiecīgām Apvienoto Nāciju Organizācijas specializētām iestādēm, institūcijām un organizācijām, kā arī citām atbilstošām starpvaldību organizācijām, kuru darbība saistīta ar cilvēktiesībām, ir būtiski svarīga nozīme cilvēktiesību

standartu noteikšanā, veicināšanā un īstenošanā atbilstoši savām pilnvarām, un atbilstoši savai kompetencei tām jāņem vērā Pasaules Cilvēktiesību konferences rezultāti.

4. Pasaules Cilvēktiesību konference īpaši iesaka saskaņot centienus, lai veicinātu un atvieglotu ratificēt cilvēktiesību starptautiskos līgumus un protokolus, kas pieņemti Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā, pievienojanos tiem vai līdzdalību tajos ar mērķi nodrošināt to vispārēju atzīšanu. Ģenerālsekretāram, konsultējoties ar līgumu izpildes uzraudzības iestādēm, būtu jāizskata iespēja veidot dialogu ar valstīm, kas nav pievienojušās šiem cilvēktiesību līgumiem, lai noskaidrotu šķēršļus un tos pārvarētu.

5. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina valstis izskatīt jautājumu par jebkuru atrunu ierobežošanu, kuras tiek praktizētas starptautisko cilvēktiesību aktu jomā, un ieteic atrunas formulēt precīzāk un pēc iespējas šaurāk, nodrošinot, lai neviena no tām nebūtu nesavienojama ar attiecīgā līguma priekšmetu un mērķi, un regulāri pārskatīt šīs atrunas, lai no tām atteiktos.

6. Pasaules Cilvēktiesību konference, atzīstot nepieciešamību saglabāt pastāvošo starptautisko standartu augsto kvalitāti un izvairīties no pārlieku liela cilvēktiesību aktu skaita, atkārtoti apstiprina jaunu starptautisko līgumu izstrādes pamatnostādnes, kas formulētas Ģenerālās asamblejas 1986. gada 4. decembra rezolūcijā 41/120 un aicina Apvienoto Nāciju Organizācijas cilvēktiesību organizācijas jaunu starptautisko standartu izstrādāšanas gaitā ņemt vērā šīs pamatnostādnes, konsultēties ar cilvēktiesību līgumu izpildes uzraudzības iestādēm, kas izveidotas uz līgumu pamata, saistībā ar jaunu standartu izstrādes nepieciešamību un lūgt Sekretariātu veikt ierosināto jauno dokumentu tehnisko pārskatīšanu.

7. Pasaules Cilvēktiesību konference vajadzības gadījumā iesaka iecelt cilvēktiesību speciālistus darbam Apvienoto Nāciju Organizācijas reģionālajās nodaļās, lai izplatītu informāciju un piedāvātu apmācību, kā arī sniegtu citu tehnisko palīdzību cilvēktiesību jomā pēc dalībvalstu lūguma. Būtu jāorganizē starptautisko ierēdņu speciāla sagatavošana, kas norīkoti darbam cilvēktiesību jomā.

8. Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta Cilvēktiesību komisijas ārkārtas sesiju sasaukšanu kā pozitīvu iniciatīvu un to, ka atbilstošām Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmas institūcijām jāmeklē citi risinājumi, kā reaģēt uz rupjiem cilvēktiesību pārkāpumiem.

Resursi

9. Pasaules Cilvēktiesību konference, paužot bažas par augošo neatbilstību starp Cilvēktiesību centra darbību un cilvēku, finanšu un citiem resursiem, kas tam pieejami, un, ņemot vērā resursus, kas nepieciešami citu svarīgu Apvienoto Nāciju Organizācijas programmu īstenošanai, lūdz ģenerālsekretāru un Ģenerālo asambleju veikt tūlītējus pasākumus, lai ievērojami palielinātu līdzekļus cilvēktiesību programmām no pašreizējā un nākamajiem Apvienoto Nāciju Organizācijas budžetiem un nekavējoties meklēt ievērojami lielākus ārpusbudžeta līdzekļus.

10. Šajā saistībā ir jāpalielina budžeta daļa, kas tiek piešķirta tieši Cilvēktiesību centram tā izdevumu segšanai, t. sk. to izdevumu segšanai, kuri saistīti ar Apvienoto Nāciju Organizācijas cilvēktiesību institūciju darbību. Šis palielinātais budžets jāpapildina ar brīvprātīgām iemaksām Centra darbībai tehniskās sadarbības jautājumos; Pasaules Cilvēktiesību konference pauž vajadzību pēc būtiskām iemaksām esošajos ieguldījumu fondos.

11. Pasaules Cilvēktiesību konference lūdz ģenerālsekretāru un Ģenerālo asambleju piešķirt pietiekamus cilvēku, finanšu un citus resursus Cilvēktiesību centram, lai tas varētu darboties efektīvi, produktīvi un operatīvi.

12. Pasaules Cilvēktiesību konference, norādot uz nepieciešamību nodrošināt cilvēku un finanšu resursus, kā pilnvarojušas starpvaldību institūcijas, saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu 101. pantu aicina ģenerālsekretāru un dalībvalstis pieņemt skaidru pozīciju, lai Sekretariāts saņemtu resursus, kas atbilstu tā pieaugošajai darba slodzei. Pasaules Cilvēktiesību konference ierosina ģenerālsekretāram izskatīt jautājumu par nepieciešamību veikt mērķtiecīgas pārmaiņas programmu budžeta cikla procedūrās, lai nodrošinātu savlaicīgu un efektīvu darbību cilvēktiesību jomā, kā pilnvarojušas dalībvalstis.

Cilvēktiesību centrs

13. Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību centra stiprināšanas nozīmi.

14. Cilvēktiesību centram jāiegūst svarīga nozīme koordinējošo funkciju veikšanā vispārējā sistēmā, lai panāktu uzmanības pievēršanu cilvēktiesībām. Centrs varēs izpildīt savu būtisko nozīmi tādā gadījumā, ja tam tiks dota iespēja pilnā apjomā sadarboties ar citām Apvienoto Nāciju Organizācijas struktūrām un institūcijām. Cilvēktiesību centra koordinatora pienākumi paredz arī tā Ņujorkas nodaļas stiprināšanu.

15. Būtu jānodrošina pienācīgi līdzekļi Cilvēktiesību centra sistēmas vajadzībām – ziņotājiem par tēmām, ziņotājiem par valstīm, ekspertiem, darba grupām un līgumu izpildes uzraudzības iestādēm. Jautājumam par pasākumiem, kas nepieciešami rekomendāciju izpildei, būtu jāklūst par Cilvēktiesību komisijas prioritāti.

16. Cilvēktiesību centram būtu jāuzņemas lielāka iniciatīva cilvēktiesību veicināšanā. Šī iniciatīva varētu izpausties kā sadarbība ar dalībvalstīm un konsultatīvo pakalpojumu un tehniskās palīdzības pastiprināta programma. Šajā nolūkā būs nepieciešams būtiski paplašināt esošos brīvprātīgos fondus, kuru vadības efektivitāte un koordinētība būtu jāpaaugstina. Visās darbībās būtu jāievēro stingri un skaidri projektu vadības noteikumi un periodiski jāveic programmu un projektu izpildes novērtējums. Šajā nolūkā būtu regulāri jānodrošina šādu novērtējumu rezultātu un citas attiecīgās informācijas pieejamība. Konkrēti, Centram ne retāk kā reizi gadā jāorganizē informatīvās sanāksmes, kas būtu atklātas visām dalībvalstīm un organizācijām, kuras tieši piedalās šajos projektos un programmās.

Apvienoto Nāciju Organizācijas cilvēktiesību jomas mehānisma pielāgošana un stiprināšana, ietverot jautājumu par Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra cilvēktiesību jautājumos amata izveidi

17. Pasaules Cilvēktiesību konference atzīst nepieciešamību pastāvīgi pielāgot Apvienoto Nāciju Organizācijas mehānismu cilvēktiesību jomā pašreizējām un nākotnes vajadzībām cilvēktiesību veicināšanā un aizsardzībā, kā atspoguļots šajā deklarācijā un, ņemot vērā līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību attiecībā uz visiem cilvēkiem. Konkrēti, Apvienoto Nāciju Organizācijas cilvēktiesību institūcijām jāuzlabo to koordinācija, produktivitāte un efektivitāte.

18. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka Ģenerālajai asamblejai, lai tā, izskatīdama konferences ziņojumu savā 48. sesijā, kā prioritāru sāktu apspriest jautājumu par Augstā cilvēktiesību komisāra amata izveidošanu ar mērķi veicināt un aizsargāt visas cilvēktiesības.

B.

Vienlīdzība, cieņa un tolerance

1.

Rasisms, rasu diskriminācija, ksenofobija un citas neiecietības formas

19. Pasaules Cilvēktiesību konference par starptautiskās sabiedrības prioritāru mērķi un pasaules mērogā īstenojamu cilvēktiesību veicināšanas programmu uzskata rasisma un rasu diskriminācijas izskaušanu, īpaši to institucionalizētajās formās, tādās kā apartheīds vai no tā izrietošās rasu pārkāpuma un ekskluzivitātes doktrīnas, vai rasisma mūsdienu formas un izpausmes. Apvienoto Nāciju Organizācijas institūcijām un iestādēm jāpastiprina centieni tādās rīcības programmas īstenošanai, kas saistīta ar trešo desmitgadi cīņai ar rasismu un rasu diskrimināciju, kā arī turpmākajām pilnvarām šajā pašā nolūkā. Pasaules Cilvēktiesību konference īpaši aicina starptautisko sabiedrību veikt būtiskas iemaksas ieguldījumu fondā, kas izveidots programmai Desmitgade cīņai ar rasismu un rasu diskrimināciju.

20. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas valstu valdības veikt neatliekamus pasākumus un izstrādāt efektīvu politiku visu rasisma formu un izpausmju, ksenofobijas un ar to saistītās neiecietības novēršanai un cīņai ar šīm problēmām, vajadzības gadījumā ieviešot atbilstošus tiesību aktus, t. sk. paredzot kriminālatbildību, un izveidojot valsts iestādes cīņai ar šīm problēmām.

21. Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta Cilvēktiesību komisijas lēmumu izveidot amata vietu — īpašo ziņotāju par mūsdienu rasisma formām, rasu diskrimināciju, ksenofobiju un ar tām saistīto neiecietību. Pasaules Cilvēktiesību konference vēršas arī pie visām valstīm, kas ir Starptautiskās konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu dalībnieces, ar aicinājumu izskatīt iespēju deklarāciju pielāgot atbilstoši šīs konvencijas 14. pantam.

22. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas valstu valdības veikt visus nepieciešamos pasākumus saskaņā ar savām starptautiskajām saistībām un pienācīgi ņemot vērā savas tiesību sistēmas, lai pretdarbotos neiecietībai un ar to saistītajai varmācībai uz reliģiskas vai cita veida pārliecības pamata, t. sk. sieviešu diskriminēšanu un reliģisko kulta vietu apgānīšanu, atzīstot, ka katram cilvēkam ir tiesības uz domas, apziņas, vārda un reliģijas brīvību. Konference piedāvā arī visām valstīm praksē īstenot Deklarāciju par jebkādas rasu diskriminācijas izskaušanu, kas balstīta uz reliģiju vai ticību.

23. Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver, ka visas personas, kas izdarījušas vai sankcionējušas noziedzīgus nodarījumus, kas saistīti ar etnisko tīrīšanu, ir individuāli atbildīgas par šiem cilvēktiesību pārkāpumiem, un ka starptautiskajai sabiedrībai jāpieliek visas pūles, lai nodotu tiesai visus, kas ir atbildīgi par šādiem pārkāpumiem.

24. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas valstis individuāli un kolektīvi nekavējoties veikt pasākumus saistībā ar etniskās tīrīšanas praksi, lai to pēc iespējas drīzāk pārtrauktu. Atbaidošajā etniskās tīrīšanas praksē cietušajiem ir tiesības uz atbilstošiem un efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.

2.

Personas, kuras pieder nacionālām vai etniskām, reliģiskām un lingvistiskām minoritātēm

25. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina Cilvēktiesību komisiju noskaidrot ceļus un līdzekļus efektīvai to personu tiesību veicināšanai un aizsardzībai, kuras pieder pie minoritātēm, kā noteikts Deklarācijā par to personu tiesībām, kuras pieder pie nacionālām vai etniskām, reliģiskām un lingvistiskām minoritātēm. Šajā saistībā Pasaules Cilvēktiesību konference aicina Cilvēktiesību centru sniegt ieinteresētajām valstu valdībām — pēc viņu lūguma un kā daļu no centra konsultatīvās apkalpošanas un tehniskās palīdzības programmas — kvalificētas ekspertīzes minoritāšu un cilvēktiesību jautājumos un jautājumos par strīdu novēršanu un noregulēšanu esošās vai iespējamās situācijās, kas skar minoritātes.

26. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina valstis un starptautisko sabiedrību veicināt un aizsargāt pie nacionālām, etniskām, reliģiskām un lingvistiskām minoritātēm piederošu personu tiesības saskaņā ar Deklarāciju par to personu tiesībām, kuras pieder pie nacionālām vai etniskām, reliģiskām un lingvistiskām minoritātēm.

27. Starp veicamajiem pasākumiem vajadzības gadījumā būtu jāietver personu līdzdalība pilnā apmērā visos sabiedrības politiskās, ekonomiskās, sociālās, reliģiskās un kultūras dzīves aspektos un šo valstu ekonomikas progresā un attīstībā.

Pirmiedzīvotāji

28. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina Apakškomisijas minoritāšu diskriminācijas novēršanai un aizsardzībai Darba grupu pirmiedzīvotāju jautājumos savā 11. sesijā pabeigt darbu pie pirmiedzīvotāju tiesību deklarācijas projekta izstrādes.

29. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka Cilvēktiesību komisijai izpētīt jautājumu par iespēju pagarināt un atjaunot darba grupas pirmiedzīvotāju jautājumos pilnvaru pēc tam, kad tā pabeigs darbu pie pirmiedzīvotāju tiesību deklarācijas projekta.

30. Pasaules Cilvēktiesību konference arī iesaka, lai konsultatīvie pakalpojumi un tehniskās palīdzības programmas Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā pozitīvi atsauktos uz valstu lūgumiem sniegt palīdzību, kas dotu tiešu labumu pirmiedzīvotājiem. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka arī piešķirt Cilvēktiesību centram pienācīgus cilvēku un finanšu resursus centra darbības vispārējās stiprināšanas sistēmā, kā paredzēts šajā dokumentā.

31. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina valstis nodrošināt pirmiedzīvotāju pilnīgu un brīvu līdzdalību visos sabiedrības dzīves aspektos, īpaši jautājumos, kas skar viņu intereses.

32. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka Ģenerālajai asamblejai pasludināt pasaules pirmiedzīvotāju starptautisko desmitgadi, sākot ar 1994. gada janvāri, t. sk. uz konkrētu rīcību orientētas programmas, par kurām lēmumi pieņemami partnerībā ar pirmiedzīvotājiem. Šim nolūkam būtu jāizveido atbilstošs brīvprātīgs ieguldījumu fonds. Šādas desmitgades laikā jāizskata jautājums par pirmiedzīvotāju pastāvīgā foruma izveidošanu Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā.

Migrējošie darba ņēmēji

33. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas valstis garantēt visu migrējošo darba ņēmēju un viņu ģimenes locekļu cilvēktiesību aizsardzību.

34. Pasaules Cilvēktiesību konference velta īpašu nozīmi tam, lai tiktu radīti apstākļi lielākas saskaņas un tolerances veicināšanai attiecībās starp migrējošiem darba ņēmējiem un pārējiem tās valsts sabiedrības locekļiem, kurā viņi dzīvo.

35. Pasaules Cilvēktiesību konference piedāvā valstīm izskatīt iespēju parakstīt un pēc iespējas īsākos termiņos ratificēt Starptautisko konvenciju par visu migrējošo darba ņēmēju un viņu ģimenes locekļu tiesību aizsardzību.

3.

Sieviešu vienlīdzīgais stāvoklis un cilvēktiesības

36. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina sievietes pilnā apjomā un vienlīdzīgi izmantot visas cilvēktiesības un uzskata to par vienu no prioritāriem valstu valdību un Apvienoto Nāciju Organizācijas uzdevumiem. Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver, cik svarīgi ir, lai sievietes kā dalībnieces un labuma guvējas integrētu un pilnīgi iekļautu attīstības procesā, un no jauna apliecina mērķus, kas noteikti visaptverošai darbībai sieviešu interesēs un vērsti uz stabilu un taisnīgu attīstību un ir izklāstīti Riodežaneiro deklarācijā par vidi un attīstību un Darba kārtības 21 (*Agenda 21*) 24. nodaļā, kas tika pieņemtas Apvienoto Nāciju Organizācijas konferencē Par apkārtējo vidi un attīstību (Riodežaneiro, Brazīlija, 1992. gada 3.—14. jūnijs).

37. Sieviešu vienlīdzīgajam stāvoklim un sieviešu cilvēktiesībām jāklūst par vienu no visas Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmas galvenajiem darbības virzieniem. Šie jautājumi regulāri un sistemātiski jāizskata visām attiecīgajām Apvienoto Nāciju Organizācijas institūcijām un mehānismiem. Konkrēti, būtu jāveic pasākumi, lai aktivizētu sadarbību starp Komisiju par sieviešu stāvokli, Cilvēktiesību komisiju, Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komiteju, Apvienoto Nāciju Organizācijas Sieviešu attīstības fondu, Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmu un citām Apvienoto Nāciju Organizācijas aģentūrām un veicinātu to uzdevumu un mērķu tālāku integrāciju. Šajā saistībā nepieciešams stiprināt sadarbību un koordināciju starp Cilvēktiesību centru un Nodaļu sieviešu attīstībai.

38. Konkrēti, Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver, cik svarīgi ir rīkoties, lai izskaustu vardarbību pret sievietēm sabiedriskajā un privātajā dzīvē, izskaustu jebkuras seksuālās uzmākšanās, izmantošanas un sieviešu tirdzniecības formas, izskaustu diskrimināciju pēc dzimuma pazīmēm tiesvedībā, nepieļautu jebkādas konfliktus, kas varētu rasties starp sieviešu tiesībām un tām postošajām sekām, kuras izriet no tradīcijām vai paražām, no kultūras aizspriedumiem un reliģiskā ekstrēmisma. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina Ģenerālo asambleju pieņemt projektu deklarācijai par varmācību pret sievietēm un aicina valstis apkarot varmācību pret sievietēm saskaņā ar tās noteikumiem. Sieviešu cilvēktiesību pārkāpumi bruņoto konfliktu apstākļos kvalificējami kā starptautisko cilvēktiesību un humanitāro tiesību pamatprincipu pārkāpumi. Uz visiem šāda veida pārkāpumiem, īpaši slepkavībām, sistemātisku izvarošanu, seksuālu vardzību un piespiedu grūtniecību, vajadzīga īpaši efektīva atbildes reakcija.

39. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina likvidēt visas slēptās un atklātās sieviešu diskriminācijas formas. Apvienoto Nāciju Organizācijai būtu jāveicina panākt, lai līdz 2000. gadam Konvencija par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu tiktu ratificēta

visās valstīs. Būtu jāveicina tādu ceļu un līdzekļu meklējumi, kas ļautu atrisināt problēmu, ko rada pārlieku lielais atrunu skaits attiecībā uz šo konvenciju. Turklāt Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejai būtu jāturpina šo atrunu pārskatīšana. Konference aicina valstis atcelt atrunas, kuras ir pretrunā ar šīs konvencijas priekšmetu un mērķi vai citādi nesavienojamas ar starptautiskajām līgumtiesībām.

40. Līgumu izpildes uzraudzības iestādēm jāizplata nepieciešamā informācija, lai sievietes savā ceļā uz pilnīgu un vienlīdzīgu cilvēktiesību izmantošanu un nediskrimināciju varētu efektīvāk izmantot pastāvošās līgumu īstenošanas procedūras. Vajadzētu arī pieņemt jaunas procedūras, lai veicinātu saistību īstenošanu, kam jānodrošina sieviešu vienlīdzība un sieviešu cilvēktiesības. Komisijai par sieviešu stāvokli un Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejai būtu operatīvi jāizskata iespējas paredzēt tiesības iesniegt lūgumrakstu, sagatavojot papildprotokolu Konvencijai par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu. Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta Cilvēktiesību komisijas lēmumu apsvērt iespēju iecelt tās 50. sesijā īpašo ziņotāju jautājumā par sieviešu pakļaušanu varmācībai.

41. Pasaules Cilvēktiesību konference atzīst, ka ir svarīgi nodrošināt sievietēm tiesības uz visaugstāko fiziskās un psihiskās veselības līmeni visas dzīves laikā. Pasaules Sieviešu konferences un Konvencijas par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu, kā arī saistībā ar 1968. gada Teherānas deklarāciju Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, pamatojoties uz sieviešu un vīriešu vienlīdzības principu, ikvienas sievietes tiesības uz viegli pieejamu un pienācīgu medicīnisko apkalpošanu un uz maksimāli plašu pakalpojumu loku ģimenes plānošanas jomā, kā arī uz vienlīdzīgu piekļuvi visu līmeņu izglītībai.

42. Līgumu izpildes uzraudzības iestādēm būtu jāiekļauj savā darbībā un secinājumos jautājumi, kas attiecas uz sieviešu stāvokli un sieviešu cilvēktiesībām, izmantojot ar dzimumu saistītus datus. Būtu jāaicina valstis savos ziņojumos līgumu izpildes uzraudzības iestādēm atspoguļot informāciju par sieviešu stāvokli *de jure* un *de facto*. Pasaules Cilvēktiesību konference ar gandarījumu atzīmē, ka Cilvēktiesību komisija savā 49. sesijā pieņēmusi 1993. gada 8. marta rezolūciju 1993/46 par to, ka uz šādu datu sagatavošanas metodi jāorientē arī ziņotāji un darba grupas cilvēktiesību jautājumos. Nodaļai sieviešu attīstībai sadarbībā ar citām Apvienoto Nāciju Organizācijas iestādēm, īpaši ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību centru, būtu arī jāveic pasākumi, lai Apvienoto Nāciju Organizācijas cilvēktiesību darbībās regulāri tiktu vērsta uzmanība uz sieviešu cilvēktiesību pārkāpumiem, t. sk. ar dzimumu saistītiem pārkāpumiem. Nepieciešams veicināt Apvienoto Nāciju Organizācijas darbinieku cilvēktiesību jautājumos un humanitāro palīdzību nodrošināšanā personāla apmācību, lai palīdzētu viņiem atklāt un risināt cilvēktiesību pārkāpumus, kas vērsti konkrēti pret sievietēm, kā arī savā darbā nepieļaut aizspriedumus saistībā ar dzimumu.

43. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina valstu valdības, kā arī reģionālās un starptautiskās organizācijas atvieglot sieviešu piekļuvi vadošiem amatiem un viņu plašāku līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā. Konference aicina Apvienoto Nāciju Organizācijas Sekretariātu iecelt amatos sievietes un veicināt viņu karjeru atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem un citas galvenās un subsidiārās Apvienoto Nāciju Organizācijas institūcijas garantēt sieviešu līdzdalību ar vienlīdzīgiem nosacījumiem.

44. Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta 1995. gadā Pekinā paredzēto konferenci Par sieviešu problēmām un aicina, lai sieviešu cilvēktiesības iegūtu svarīgu nozīmi tās darbā atbilstoši prioritārajām konferences tēmām – vienlīdzība, attīstība un miers.

4. Bērnu tiesības

45. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina principu "prioritāra uzmanība bērniem" un šajā saistībā uzsver aktīvu nacionālo un starptautisko centienu nozīmi, īpaši Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu fonda darbību, lai veicinātu bērnu tiesību uz izdzīvošanu, aizsardzību, attīstību un līdzdalības ievērošanu.

46. Būtu jāveic pasākumi, lai panāktu, ka visas valstis līdz 1995. gadam ratificē Konvenciju par bērna tiesībām un paraksta Vispasaules deklarāciju par bērna izdzīvošanu, aizsardzību un attīstību un rīcības plānu, kas pieņemts Pasaules valstu vadītāju sanāksmē par bērniem, kā arī panāktu šo dokumentu efektīvu īstenošanu. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina valstis atcelt atrunas attiecībā uz Konvencijas par bērna tiesībām, kuras ir pretrunā ar šīs konvencijas priekšmetu un mērķiem vai jebkurā citā veidā neatbilst starptautiskajām līgumtiesībām.

47. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas valstis atbilstoši to rīcībā esošajiem resursiem un ar starptautiskās sadarbības atbalstu veikt pasākumus Pasaules valstu vadītāju sanāksmē pieņemtā rīcības plāna mērķu sasniegšanai. Konference aicina valstis savos nacionālajos rīcības plānos integrēt Konvenciju par bērna tiesībām. Izmantojot šādus nacionālos rīcības plānus un starptautiskos centienus, īpaša uzmanība pievēršama zīdaiņu un dzemdētāju mirstības līmeņa pazemināšanai, nepietiekama uztura un analfabētisma mērogu samazināšanai, kā arī tam, lai nodrošinātu pieeju nekaitīgam dzeramam ūdenim un pamatizglītībai. Visos gadījumos nepieciešams izstrādāt nacionālos rīcības plānus cīņai ar ārkārtas situāciju postošajām sekām, ko izsaukušas stihiskās nelaimes un bruņotie konflikti, kā arī lai risinātu ne mazāk sasāpējušās problēmas attiecībā uz bērniem, kuri dzīvo galējās nabadzības apstākļos.

48. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas tautas ar starptautiskās sadarbības atbalstu risināt to bērnu neatliekamās problēmas, kuri atrodas īpaši smagos apstākļos. Būtu aktīvi jācīnās pret bērnu izmantošanu un cietsirdīgu apiešanos ar viņiem, t. sk. novēršot šo problēmu dziļākos cēloņus. Nepieciešami efektīvi pasākumi, lai pārtrauktu sieviešu izdarītu jaundzimušo nogalināšanu, bērnu izmantošanu kaitīgos darbos, tirdzniecību ar bērniem un viņu orgāniem, bērnu prostitūciju, bērnu pornogrāfiju, kā arī citas seksuālās izmantošanas formas.

49. Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta visus Apvienoto Nāciju Organizācijas un tās specializēto iestāžu pasākumus, lai nodrošinātu meiteņu cilvēktiesību efektīvu aizsardzību un veicināšanu. Konference aicina valstis atcelt pastāvošos likumus un noteikumus un iznīdēt paražas un praksi, kas pieļauj meiteņu diskrimināciju un kaitē viņām.

50. Pasaules Cilvēktiesību konference īpaši atbalsta priekšlikumu, lai ģenerālsekretārs uzsāktu pētījumus par to līdzekļu pilnveidošanu, kas izmantojami bērnu aizsardzībai bruņotajos konfliktos. Nepieciešams īstenot humanitāro tiesību normas un veikt pasākumus bērnu aizsardzībai karadarbības zonās un veicināt tiem paredzētos palīdzības pasākumus. Šajos pasākumos būtu jāiekļauj aizsardzība no visu karadarbības formu neselektīvas pielietošanas, īpaši kājnieku mīnu izmantošanas. Steidzīgi jānodrošina to bērnu medicīniskā apkalpošana un rehabilitācija, kuri guvuši traumas karadarbības rezultātā. Konference aicina Bērnu tiesību komiteju izskatīt jautājumu par minimālā iesaukuma vecuma palielināšanu bruņotajos spēkos.

51. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka, lai jautājumi, kas skar cilvēktiesības un bērnu stāvokli, regulāri tiktu pārskatīti un tos uzraudzītu visas attiecīgās Apvienoto Nāciju

Organizācijas sistēmas institūcijas un mehānismi, kā arī specializēto iestāžu uzraudzības struktūras atbilstoši to pilnvarām.

52. Pasaules Cilvēktiesību konference atzīst nevalstisko organizāciju svarīgo nozīmi, lai efektīvi īstenotu visus cilvēktiesību aktus un jo īpaši Konvenciju par bērna tiesībām.

53. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka, lai Bērnu tiesību komitejai ar Cilvēktiesību centra atbalstu tiktu dota iespēja neatliekami un efektīvi īstenot savas pilnvaras, īpaši nepieredzētos mērogos notiekošās ratifikācijas un no tās izrietošās valstu ziņojumu iesniegšanas dēļ.

5.

Tiesības netikt spīdzinātam

54. Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta faktu, ka daudzas dalībvalstis ratificējušas Konvenciju pret spīdzināšanu un citu nežēlīgu, necilvēcīgu vai pazemojošu rīcību vai sodīšanu, un aicina arī visas pārējās dalībvalstis to drīzāk ratificēt.

55. Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver, ka viens no drausmīgākajiem cilvēka cieņas pārkāpumiem ir spīdzināšana, kas cietušajiem laupa cieņu un apdraud viņu spēju turpināt savu dzīvi un darbību.

56. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, ka saskaņā ar cilvēktiesībām un starptautisko humanitāro tiesību normām tiesības netikt spīdzinātam ir aizsargājamas jebkuros apstākļos, t. sk. iekšēju vai starptautisku nekārtību vai bruņotu konfliktu laikā.

57. Šajā saistībā Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas valstis nekavējoties darīt galu spīdzināšanas praksei un uz visiem laikiem izskaust šo ļaunumu, pilnībā īstenojot Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju un attiecīgās konvencijas un vajadzības gadījumā stiprinot pastāvošos mehānismus. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas valstis pilnībā sadarboties ar īpašo ziņotāju tā pilnvaru īstenošanā.

58. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš, lai nodrošinātu, ka tiek vispārēji ievēroti un efektīvi īstenoti Medicīniskās ētikas principi par veselības aizsardzības personāla, īpaši ārstu, nozīmi ieslodzīto un arestēto aizsardzībā pret spīdzināšanu un citādu cietsirdīgu, necilvēcisku vai cilvēka cieņu pazemojošu apiešanos vai sodīšanu, ko pieņēmusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja.

59. Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver nozīmi, kāda ir turpmākai konkrētai darbībai Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā, sniedzot palīdzību spīdzināšanā cietušajiem un nodrošinot efektīvākus tiesiskās aizsardzības līdzekļus viņu fiziskai, psihiskai un sociālai rehabilitācijai. Būtu jāpievērš prioritāra uzmanība šim mērķim nepieciešamo resursu nodrošināšanai, cita starpā veicot papildu iemaksas Apvienoto Nāciju Organizācijas Brīvprātīgajā fondā spīdzināšanā cietušajiem.

60. Valstīm ir pienākums atcelt tiesību aktus, kas pieļauj tādu personu nesodāmību, kas atbildīgas par rupjiem cilvēktiesību pārkāpumiem, piemēram, tādiem kā spīdzināšana, un sodīt par šādiem pārkāpumiem, tādējādi veidojot stabilu pamatu tiesiskumam.

61. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, ka centieni spīdzināšanas izskausmas jomā pirmām kārtām jākoncentrē uz preventīviem pasākumiem, un šajā saistībā

aicina pēc iespējas ātrāk pieņemt Konvencijas pret spīdzināšanu un citu nežēlīgu, necilvēcīgu vai pazemojošu rīcību vai sodīšanu papildprotokolu, saskaņā ar kuru ir plānots radīt preventīvu sistēmu ieslodzījuma vietu regulāriem apmeklējumiem.

Piespiedu pazušana

62. Pasaules Cilvēktiesību konference, atbalstot Ģenerālās asamblejas pieņemto Deklarāciju par visu personu aizsardzību pret piespiedu pazušanu, aicina visas valstis pieņemt efektīvus likumdošanas, administratīvus, tiesiskus un citus pasākumus, lai nepieļautu un pārtrauktu darbības saistībā ar piespiedu pazušanu un sodītu par tām. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina visu valstu pienākumu jebkuros apstākļos veikt izmeklēšanu, ja ir pamats domāt, ka viņu jurisdikcijā esošajā teritorijā ir notikusi piespiedu pazušana, un, ja tā apstiprinās, nodot vainīgās personas kriminālvajāšanai.

6.

Invalīdu tiesības

63. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, ka visas cilvēktiesības un pamatbrīvības ir universālas un tādējādi tās neapšaubāmi attiecas arī uz invalīdiem. Visi cilvēki ir dzimuši vienlīdzīgi, un tiem ir vienādas tiesības uz dzīvību un labklājību, izglītību un darbu, neatkarīgu dzīvesveidu un aktīvu līdzdalību visās sabiedrības dzīves jomās. Tādējādi ikviena tieša diskriminācija vai jebkura cita negatīva diskriminējoša apiešanās ar invalīdiem ir viņu tiesību pārkāpums. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina valstu valdības vajadzības gadījumā pieņemt vai grozīt tiesību aktus, lai nodrošinātu šīs un citas invalīdu tiesības.

64. Invalīdiem ir tiesības pilnā mērā līdzdarboties sabiedrības dzīvē. Invalīdiem būtu jānodrošina vienlīdzīgas iespējas, izskaužot visas sociāli noteiktās barjeras, tādas kā fiziskās, finansiālās, sociālās un psiholoģiskās, kuras izslēdz vai ierobežo to pilnvērtīgu līdzdalību sabiedrības dzīvē.

65. Atsaucoties uz Pasaules rīcības programmu attiecībā uz invalīdiem, ko pieņēmusi Ģenerālā asambleja savā 37. sesijā, Pasaules Cilvēktiesību konference aicina Ģenerālo asambleju un Ekonomisko un sociālo lietu padomi savās sesijās 1993. gadā pieņemt projektu Standarta noteikumiem par iespēju vienādošanu personām ar invaliditāti.

C.

Sadarbība, attīstība un cilvēktiesību stiprināšana

66. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka piešķirt prioritāti demokrātijas, attīstības un cilvēktiesību veicināšanai nacionālajā un starptautiskajā mērogā.

67. Īpašs uzsvars liekams uz pasākumiem, kuru mērķis ir veicināt iestāžu stiprināšanu un uzlabošanu ar cilvēktiesībām saistītās jomās, plurālistiskas pilsoniskas sabiedrības veidošanu un neaizsargāto grupu aizsardzību. Šajā saistībā īpaša nozīme ir atbalstam, ko sniedz pēc valstu valdību lūguma brīvu un taisnīgu vēlēšanu rīkošanai, t. sk. palīdzībai ar vēlēšanām saistīto cilvēktiesību aspektā un sabiedrības informēšanā par vēlēšanām. Ne mazāk svarīgs ir atbalsts, kas sniedzams tiesiskuma stiprināšanai, vārda brīvības veicināšanai, kā arī tiesībaizsardzībai un cilvēku patiesai un efektīvai līdzdalībai lēmumu pieņemšanas procesos.

68. Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver, ka Cilvēktiesību centram ir pastiprināti jāsniedz konsultatīvie pakalpojumi un tehniskā palīdzība. Centram būtu jāsniedz valstīm pēc viņu lūguma palīdzība konkrētos cilvēktiesību jautājumos, t. sk. ziņojumu sagatavošanā, ko paredz cilvēktiesību līgumi, kā arī palīdzība saskaņotu un vispārēju rīcības plānu īstenošanā cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības jomā. Šajās programmās kā komponentes jāiekļauj cilvēktiesību un demokrātijas institūtu stiprināšana, cilvēktiesību tiesiskā aizsardzība, amatpersonu un citu personu sagatavošana, vispusīga apmācību un sabiedrības informēšana, kas vērsta uz cilvēktiesību ievērošanas veicināšanu.

69. Pasaules Cilvēktiesību konference īpaši iesaka Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā izveidot plašu programmu, lai valstīm sniegtu palīdzību attiecīgu valsts struktūru uzlabošanā un stiprināšanā, kuras tieši ietekmētu vispārēju cilvēktiesību ievērošanu un tiesiskuma pastāvēšanu. Šādai programmai, kuru koordinētu Cilvēktiesību centrs, pēc ieinteresēto valstu valdību lūguma būtu jānodrošina tehniska un finansiāla palīdzība nacionālajiem sodu izciešanas un labošanas iestāžu reformēšanas projektiem, advokātu, tiesnešu un drošības spēku darbinieku apmācībai un sagatavošanai cilvēktiesību jautājumos, kā arī jebkurā citā darbības jomā, kas svarīga tiesiskuma labai funkcionēšanai. Šai programmai būtu jāpalīdz valstīm īstenot rīcības plāni cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības jomā.

70. Pasaules Cilvēktiesību konference lūdz Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāru iesniegt Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālajai asamblejai alternatīvus priekšlikumus ierosinātās programmas veidošanā, strukturēšanā, īstenošanā un finansēšanā.

71. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka, lai katra valsts izskatītu jautājumu par nacionālā rīcības plāna izstrādāšanas mērķtiecību, kurā būtu uzskaitīti pasākumi, ar kuru palīdzību valsts varētu uzlabot cilvēktiesību aizsardzību un veicināšanu.

72. Pasaules Cilvēktiesību konference atkārtoti apstiprina, ka ir jāievieš un jāīsteno vispārējās un neatņemamās tiesības uz attīstību, kas noteiktas Deklarācijā par tiesībām uz attīstību. Šajā saistībā Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta, ka pie Cilvēktiesību komisijas tiek izveidota tematiskā darba grupa jautājumā par tiesībām uz attīstību, un aicina, lai šī darba grupa, konsultējoties un sadarbojoties ar citām Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmas institūcijām un iestādēm, operatīvi izstrādātu un steidzamai izskatīšanai iesniegtu Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālajā asamblejā vispārējus un efektīvus pasākumus šķēršļu likvidācijai Deklarācijas par tiesībām uz attīstību ieviešanā un īstenošanā un ieteiktu visām valstīm veidus un līdzekļus tiesību uz attīstību izmantošanai.

73. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka, lai nevalstiskās un citas vietējās organizācijas, kas izvērš aktīvu darbību attīstības un/vai cilvēktiesību jomā, saņemtu iespēju ieņemt nozīmīgu vietu nacionālā un starptautiskā līmeņa apspriedēs, praktiskā darbībā un tiesību uz attīstību īstenošanā un, – sadarbībā ar valstu valdībām, – visos attīstības sadarbības aspektos.

74. Pasaules Cilvēktiesību konference vēršas pie valstu valdībām, kompetentajām iestādēm un institūcijām ar aicinājumu būtiski palielināt resursus, kas tiek piešķirti labi funkcionējošu tiesību sistēmu attīstīšanai, kuras spētu nodrošināt cilvēktiesību aizsardzību, kā arī pie valstu iestādēm, kas darbojas šajā jomā. Sadarbības dalībniekiem attīstības jomā būtu jāņem vērā savstarpēji pastiprinošā saistība starp attīstību, demokrātiju un cilvēktiesībām. Sadarbības pamatā būtu jāpiedāvā dialogs un pārredzamība. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina arī izveidot vispārējas programmas, t. sk. informācijas resursu bankas, un iecelt ekspertus, kuri nodarbotos ar tiesiskuma un demokrātisku institūciju stiprināšanas jautājumiem.

75. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina Cilvēktiesību komisiju sadarbībā ar Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteju turpināt izskatīt jautājumu par Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām papildprotokoliem.

76. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka nodrošināt pieejamību lielākiem resursiem reģionālo mehānismu stiprināšanai vai izveidošanai, lai veicinātu un aizsargātu cilvēktiesības, izmantojot Cilvēktiesību centra sniegto konsultatīvo pakalpojumu un tehniskās palīdzības programmas. Valstis tiek aicinātas pieprasīt palīdzību tādiem mērķiem kā reģionālo un apakšreģionālo apspriežu, semināru un informācijas apmaiņas pasākumu organizēšanai, kas būtu vērsti uz reģionālo mehānismu stiprināšanu, lai veicinātu un aizsargātu cilvēktiesības atbilstoši cilvēktiesību vispārējiem standartiem, ko paredz starptautiskie cilvēktiesību akti.

77. Pasaules Cilvēktiesību konference atbalsta visus Apvienoto Nāciju Organizācijas un tās attiecīgo specializēto iestāžu pasākumus, kas nodrošina efektīvu arodbiedrību tiesību veicināšanu un aizsardzību, kā paredzēts Starptautiskajā paktā par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām un citos atbilstošos starptautiskos dokumentos. Konference aicina visas valstis pilnībā izpildīt savas saistības, kuras šajā jomā paredz starptautiskie dokumenti.

D.

Izglītība cilvēktiesību jomā

78. Pasaules Cilvēktiesību konference uzskata, ka izglītība, apmācība un sabiedrības informēšana cilvēktiesību jomā ir svarīga stabila un saskaņotu attiecību veidošanai un veicināšanai starp kopienām un savstarpējās sapratnes, tolerances un miera stiprināšanai.

79. Valstīm būtu jātiecas izskaust analfabētisms un izglītība būtu jāorientē uz tādiem mērķiem kā cilvēka personības pilnīga attīstība un cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošana. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina visas valstis un iestādes iekļaut visu formālo un neformālo mācību iestāžu programmās cilvēktiesību, humanitāro tiesību, demokrātijas un tiesiskas valsts jautājumus.

80. Lai stiprinātu vispārēju atbalstu cilvēktiesībām nolūkā sasniegt vispārēju informētību un izpratni, izglītībai cilvēktiesību jomā būtu jāaptver jautājumi par miera, demokrātijas attīstības un sociālā taisnīguma nodrošināšanu, kas paredzēti starptautiskajos un reģionālajos cilvēktiesību aktos.

81. Ņemot vērā Pasaules rīcības plānu izglītībai cilvēktiesību un demokrātijas jomā, ko 1993. gada martā pieņēmis Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas Starptautiskais kongress cilvēktiesību un demokrātijas izglītības jautājumos, un citus cilvēktiesību aktus, Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka valstīm izstrādāt konkrētas programmas un stratēģiju, kas nodrošinātu visplašāko izglītību cilvēktiesību jomā un plašu sabiedrības informācijas izplatīšanu šajos jautājumos, īpašu uzmanību pievēršot sieviešu cilvēktiesību vajadzībām.

82. Valstu valdībām ar starpvaldību organizāciju, valsts iestāžu un nevalstisko organizāciju atbalstu jāveicina informētība cilvēktiesību un savstarpējās tolerances jomā. Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver, ka ir svarīgi stiprināt Pasaules sabiedriskās cilvēktiesību informācijas kampaņas, ko īsteno Apvienoto Nāciju Organizācija. Valstu valdībām būtu jāuzsāk izglītošana cilvēktiesību jautājumos un jāatbalsta šis process, kā arī jāorganizē cilvēktiesību informācijas efektīva izplatīšana sabiedrībā. Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmas konsultatīvo pakalpojumu un tehniskās palīdzības programmām jāspēj nekavējoties

atsaukties uz valstu lūgumiem veikt izglītojošus un apmācības pasākumus cilvēktiesību jomā, kā arī nodrošināt speciālu izglītību par starptautiskajos cilvēktiesību aktos un humanitārajās tiesībās ietvertajiem standartiem un to piemērošanu speciālām grupām, piemēram, tādām kā karavīriem, tiesībsargājošo institūciju, policijas un veselības aizsardzības sistēmas darbiniekiem. Ir jāizskata jautājums par Apvienoto Nāciju Organizācijas cilvēktiesību izglītības desmitgades izsludināšanu, lai veicinātu un atbalstītu šīs izglītojošās darbības un vērstu uz tām uzmanību.

E.

Īstenošanas un uzraudzības mehānismi

83. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina valstu valdības starptautiskajos cilvēktiesību aktos ietvertos standartus iekļaut nacionālajos tiesību aktos un stiprināt valsts struktūras, sabiedriskās institūcijas un iestādes, kurām ir noteikta nozīme cilvēktiesību veicināšanā un aizsardzībā.

84. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka stiprināt Apvienoto Nāciju Organizācijas darbību un programmas, lai reaģētu uz lūgumiem pēc palīdzības no tām valstīm, kuras vēlas izveidot vai stiprināt savas cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības iestādes.

85. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina arī stiprināt sadarbību starp cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības valsts iestādēm, jo īpaši apmainoties ar informāciju un pieredzi, kā arī sadarbību ar reģionālām organizācijām un Apvienoto Nāciju Organizāciju.

86. Pasaules Cilvēktiesību konference šajā saistībā īpaši iesaka, lai cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības valsts iestāžu pārstāvji organizētu periodiskas sanāksmes Cilvēktiesību centra aizbildnībā, lai izskatītu šo mehānismu pilnveidošanas ceļus un līdzekļus un dalītos pieredzē.

87. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka cilvēktiesību līgumu izpildes uzraudzības iestādēm, līgumu izpildes uzraudzības iestāžu priekšsēdētāju apspriedēm un dalībvalstu apspriedēm arī turpmāk veikt pasākumus daudzveidīgo prasību un pamatnostādņu koordinēšanai, lai sagatavotu attiecīgajās cilvēktiesību konvencijās norādītos valstu ziņojumus, un izskatīt ierosinājumu, ka, katrai valstij iesniedzot vienu visaptverošu ziņojumu par tās saistībām, šīs procedūras padarītu efektīvākas un palielinātu to nozīmi.

88. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka starptautisko cilvēktiesību līgumu dalībvalstīm, Ģenerālajai asamblejai un Ekonomisko un sociālo lietu padomei izskatīt jautājumu par cilvēktiesību līgumu izpildes uzraudzības iestāžu, dažādu tematisko mehānismu un procedūru izpēti, lai uzlabotu to lietderību un efektivitāti, izmantojot dažādas institūcijas, mehānismu un procedūru labāku koordināciju un ņemot vērā nepieciešamību izvairīties no nevajadzīgas dublēšanās un pārklāšanās to pilnvarās un uzdevumos.

89. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka turpināt darbu pie līgumu izpildes uzraudzības iestāžu darbības uzlabošanas, t. sk. pie uzraudzības uzdevumiem, ņemot vērā daudzus priekšlikumus šajā jomā, īpaši tos, kurus iesniedz pašas līgumu izpildes uzraudzības iestādes un līgumu izpildes uzraudzības iestāžu priekšsēdētāju sanāksmes. Jāatbalsta arī Bērnu tiesību komitejas vispārējā nacionālā pieeja.

90. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka cilvēktiesību līgumu dalībvalstīm izskatīt jautājumu par visu papildu komunikācijas procedūru pieņemšanu.

91. Pasaules Cilvēktiesību konference izsaka bažas saistībā ar tādu personu nesodāmību, kas vainīgas cilvēktiesību pārkāpumos, un atbalsta Cilvēktiesību komisijas un Mazākumtautību aizsardzības un diskriminācijas novēršanas apakškomisijas pūles izpētīt visus šīs problēmas aspektus.

92. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka Cilvēktiesību komisijai izskatīt iespēju efektīvāk īstenot spēkā esošos cilvēktiesību aktus starptautiskā un reģionālā līmenī un aicina Starptautisko tiesību komisiju turpināt darbu pie jautājuma par starptautisku krimināltiesu.

93. Pasaules Cilvēktiesību konference aicina valstis, kas vēl nav pievienojušās 1949. gada 12. augusta Ženēvas konvencijām un to protokoliem, to izdarīt un nacionālajā līmenī veikt visus nepieciešamos pasākumus, t. sk. likumdošanas jomā, to pilnīgai īstenošanai.

94. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka vissteidzamākajā kārtībā pabeigt izstrādāt un pieņemt deklarācijas projektu par personu, grupu un sabiedrības institūciju tiesībām un atbildību, lai veicinātu un aizsargātu vispārāztītās cilvēktiesības un pamatbrīvības.

95. Pasaules Cilvēktiesību konference uzsver Cilvēktiesību komisijas un Apakškomisijas minoritāšu diskriminācijas novēršanai un aizsardzībai speciālo procedūru, ziņotāju, pārstāvju, ekspertu un darba grupu sistēmas saglabāšanas un stiprināšanas nozīmi, tādējādi dodot tām iespēju īstenot savas pilnvaras visās pasaules valstīs, nodrošinot tās ar nepieciešamajiem cilvēku un finanšu resursiem. Ar periodisku sanāksmju palīdzību būtu jānodrošina procedūru un mehānismu darbības saskaņošana un racionalizācija. Visas valstis tiek aicinātas pilnā apjomā līdzdarboties šajās procedūrās un mehānismos.

96. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka Apvienoto Nāciju Organizācijai saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu mērķiem un principiem pieņemt aktīvāku pozīciju cilvēktiesību veicināšanā un aizsardzībā, visās bruņoto konfliktu situācijās nodrošinot starptautisko humanitāro tiesību normu pilnīgu ievērošanu.

97. Pasaules Cilvēktiesību konference, atzīstot cilvēktiesību komponentu svarīgo nozīmi Apvienoto Nāciju Organizācijas īstenotos konkrētos pasākumos atsevišķās miera uzturēšanas operācijās, iesaka ģenerālsekretāram ņemt vērā Cilvēktiesību centra un cilvēktiesību jomas mehānismu atskaites procedūras, pieredzi un iespējas atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtiem.

98. Lai stiprinātu ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību izmantošanas efektivitāti, būtu jāizskata papildu pieejas, piemēram, tādas kā progresa mērīšanas rādītāju sistēma tiesību īstenošanas jomā, kuras ietvertas Starptautiskajā paktā par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām. Ir vajadzīgi saskaņoti centieni, lai nodrošinātu ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību atzīšanu nacionālajā, reģionālajā un starptautiskajā līmenī.

F.

Turpmākās darbības pēc Pasaules Cilvēktiesību konferences

99. Pasaules Cilvēktiesību konference iesaka Ģenerālajai asamblejai, Cilvēktiesību komisijai un citām Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmas institūcijām un iestādēm, kas saistītas ar cilvēktiesībām, izskatīt šajā deklarācijā ietverto rekomendāciju neatliekamas un pilnīgas īstenošanas ceļus un līdzekļus, t. sk. iespēju pasludināt Apvienoto Nāciju Organizācijas cilvēktiesību desmitgadi. Pasaules Cilvēktiesību konference arī iesaka Cilvēktiesību komisijai ik gadus pārskatīt panākto progresu šā mērķa sasniegšanai.

100. Pasaules Cilvēktiesību konference lūdz Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāru saistībā ar Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas pieņemšanas 50. gadadienu aicināt visas valstis, visas Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmas institūcijas un iestādes, kas saistītas ar cilvēktiesībām, iesniegt viņam ziņojumus par progresu, kas sasniegts šīs deklarācijas īstenošanā, kā arī ar Cilvēktiesību komisijas un Ekonomisko un sociālo lietu padomes starpniecību iesniegt ziņojumu Ģenerālajai asamblejai tās 53. sesijā. Turklāt arī reģionālās un, attiecīgi, valstu cilvēktiesību iestādes, kā arī nevalstiskās organizācijas var darīt Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāram zināmu savu viedokli par progresu, kas panākts šīs deklarācijas īstenošanā. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš tam, lai novērtētu progresu, kas sasniegts Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā pieņemto starptautisko cilvēktiesību līgumu un protokolu vispārējā ratifikācijā.